

Rafał Klimek

Długotrwałe gojenie ran : proces pokojowy w Irlandii Północnej w latach 1993-2012

Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa nr 2, 31-44

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DŁUGOTRWALE GOJENIE RAN – PROCES POKOJOWY W IRLANDII PÓŁNOCNEJ W LATACH 1993-2012

Deklaracja z *Downing Street* i rokowania pokojowe w latach 90-tych

Konflikt w Irlandii Północnej należy do najbardziej znanych konfliktów na tle religijno-politycznym na świecie. Powstało na ten temat wiele artykułów prasowych oraz publikacji naukowych. Wydarzenie w Ulsterze wielokrotnie przenoszono także na ekrany filmowe. Walka katolików z protestantami w Ulsterze stała się na przestrzeni lat udziałem kilku pokoleń obydwu społeczności. Niniejszy tekst poświęcony został ostatnim dwudziestu latom tego dramatycznego konfliktu, który nadal trwa i który wciąż budzi wiele emocji zarówno wśród jego uczestników jak i wśród postronnych obserwatorów.

Wstępem do procesu pokojowego w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku było wydanie w grudniu 1993 roku przez rządy Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej Deklaracji z *Downing Street*. Jest ona uważana za początek trwającego do dziś procesu pokojowego w Irlandii Północnej. Brytyjski premier, John Major, zaoferował Sinn Fein i IRA udział w rozmowach na temat przyszłości Ulsteru. Warunkiem, rozpoczęcia rokowań miało być zapewnienie, ze strony Irlandzkiej Armii Republikańskiej, że wyrzeknie się ona na trwałe stosowania przemocy. Brytyjski rząd stwierdził m.in., że *zgadza się, iż jest wyłącznie sprawą ludu wyspy Irlandii, wykorzystanie na drodze porozumienia między dwiema odpowiednimi stronami swego prawa do samostanowienia, na bazie wolnej i jednoczesnej zgody Północy i Południa, aby powołać do życia Zjednoczoną Irlandię, jeśli takie jest ich życzenie.*¹ Deklaracja była punktem wyjścia dla przyspieszenia działań prowadzących do ustalenia trwałego pokoju w Ulsterze. Zawierała zapisy o wzajemnym poszanowaniu stron konfliktu o tym, że zmiany demokratyczne związane z samostanowieniem powinny być przeprowadzane za zgodą większości. Wszelkie prawa związane z administracją, wymiarem sprawiedliwości powinny uwzględniać kwestie swobód religijnych zarówno katolików, jak i protestantów. Wymieniono tu następujące prawa:

- prawo do swobodnego myślenia politycznego;
- prawo wolności i wyrażania religii;
- prawo do realizacji w sposób demokratyczny narodowych i politycznych aspiracji;
- prawo do wprowadzania zmian konstytucyjnych na drodze pokojowej;
- prawo do wyboru miejsca zamieszkania;
- prawo równych szans we wszystkich aktywnościach na płaszczyźnie społecznej i gospodarczej, niezależnie od statusu społecznego, wyznania, płci, czy koloru skóry.²

¹ Zob. *Joint Declaration by an Taoiseach, Mr Albert Reynolds TD, and the British Prime Minister, the Rt.Hon. John Major MP, Dublin, 15 December 1993*

² *The Joint Declaration of 15 December 1993 (Downing St. Declaration)*

Z początkiem września wszedł w życie rozejm. Republikańskie siły terrorystyczne podjęły działania prowokacyjne, jednak IRA nie odpowiedziała na nie. W związku z powyższym, zawieszenie broni zostało utrzymane. Gery Adams, przywódca Sinn Fein, zażądał wycofania z katolickich miast Ulsteru policji i wojska brytyjskiego, co miało być preludem do demilitaryzacji i dowodem dobrej woli rządu w Londynie, domagał się także zakończenia permanentnych rewizji, przesłuchań i aresztowań katolików.³ Rząd brytyjski prowadził działania służące przekonaniu republikańskich sił terrorystycznych z Ulsteru, aby wyrzekły się przemocy na czas planowanych rokowań.

We wrześniu, Premier Irlandii, Albert Reynolds, spotkał się z Gerrym Adamsem. Były to pierwsze znane rozmowy szefa rządu Irlandii z reprezentantem IRA od 1926 roku. Rozmawiano m.in. o zorganizowaniu forum z udziałem wszystkich partii irlandzkich.⁴ Tak szybkie reakcje Irlandii na rozejm spowodowały znaczne ochłodzenie stosunków z Londynem, który wciąż żądał deklaracji, że IRA przerwała akcje zbrojne na zawsze.⁵ Armia Republikańska nie mogła sobie jednak wciąż pozwolić na tak radykalne posunięcie, ponieważ pozbawiłoby to ją możliwości reagowania w przyszłości na ewentualne prowokacje ze strony protestanckich terrorystów.⁶

16 września, premier Major, zapowiedział niespodziewanie zorganizowanie referendum w sprawie przyszłości Ulsteru. Uczynił także gest wobec republikanów, znosząc zakaz transmitowania w brytyjskim radiu i telewizji głosów członków Sinn Fein,⁷ a także ogłaszając ograniczenie środków bezpieczeństwa w Irlandii Północnej i otwarcie niektórych przejść granicznych między Ulsterem a Republiką Irlandii.⁸ Sinn Fein przyjęła tę propozycję z entuzjazmem. Premier John Major jednak nadal nalegał, aby IRA na zawsze zaprzestała swych akcji zbrojnych. W tamtym czasie pozycja polityczna premiera Wielkiej Brytanii była dość słaba i wobec silnej opozycji w parlamencie nie mógł on ryzykować załamaniem się procesu pokojowego, poprzez zbyt duże ustępstwa w stosunku do katolików oraz republikanów.

13 października 1994 roku najaktywniejsze ugrupowania protestanckich terrorystów ogłosiły rozejm. W swym oświadczeniu ogłosili oni, że bitwami przyszłości będą spory polityczne w imię demokracji.⁹ Rozpoczęły się rozmowy pokojowe, których ważną postacią był amerykański prezydent Bill Clinton. W roli mediatora wystąpił on wyraźnie zmotywowany, także ze względu na fakt zbliżających się wyborów prezydenckich w USA, gdzie ewentualny sukces skutkujący wypracowaniem porozumienia w Ulsterze mógł przełożyć się na głosy amerykańców pochodzenia irlandzkiego. Clinton zaprosił do rokowań Sinn Fein.

Brytyjczycy uznali, iż nastąpił trwały rozejm, a tym samym, że terroryści katoliccy zaprzestali ostatecznie działalności wywrotowej. Premier John Major, zapowiedział też zniesienie wprowadzonego w 1993 r. zakazu wjazdu do Szkocji,

³ B. Bolechów, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym*. Toruń 2002, s. 210

⁴ Ibidem, s. 211

⁵ Ibidem

⁶ Ibidem

⁷ Zakaz ten obowiązywał od 1998 r.

⁸ Ibidem

⁹ M. Rybarczyk, B. Węglarczyk, *Pokój w Ulsterze*, (w:) „Gazeta Wyborcza” z 14 października 1994 r.

Walii i Anglii dla Adamsa i jego zastępcy, Martina Mc Guinnessa.¹⁰ Brytyjski premier rozważał działania służące pobudzeniu inwestycji biznesowych w Ulsterze, jednocześnie deklarował chęć zastąpienia wojska na ulicach siłami policyjnymi.

Tematem przewodnim procesu pokojowego była kwestia rozbrojenia Irlandzkiej Armii Republikańskiej. Brytyjskiemu rządowi bardzo zależało na deklaracji terrorystów o rozpoczęciu rozbrojenia. IRA jednak niechętnie podchodziła do pomysłu pozbycia się okazałych, gromadzonych latami arsenałów.

Rozmowy pokojowe rozpoczęły się zgodnie z planem, 9 grudnia 1994 roku na zamku Stormont, koło Belfastu. Katolicy domagali się amnestii lub w ostateczności skrócenia wyroków dla więźniów IRA oraz wycofania wojsk brytyjskich Ulsteru, najpierw z miast, a w dalszej perspektywie z całego terytorium Irlandii Północnej.

Strona rządowa natomiast domagała się od IRA szybkiego rozbrojenia, co stało się wkrótce podstawowym punktem spornym.¹¹ Pierwszy etap rokowań nie przyniósł żadnych rozstrzygnięć. Irlandzka Armia Republikańska nie zgodziła się na podstawowy warunek otwierający przystąpienie do rokowań pokojowych, jakim było otwarcie swych arsenałów i oddanie broni. Sytuacja ta była niekorzystna w szczególności dla ówczesnego premiera Wielkiej Brytanii, który potrzebował wsparcia protestantów z Ulsteru do utrzymania stabilnego rządu.

W listopadzie 1995 roku, z pomocą Billa Clintona, stworzono komisję do spraw rozbrojenia. Mimo początkowej euforii, tuż po wyjeździe Clintona, sytuacja wróciła właściwie do punktu wyjścia. Było całkowicie jasne, że bez rozwiązania problemu rozbrojenia, działania międzynarodowej komisji pozbawione będą jakiegokolwiek sensu. Terrorysty protestanckcy również odmawiali rozbrojenia swych bojówek, czekając na pierwszy krok ze strony katolików. Wobec sytuacji patowej zaproponowano wariant stopniowego rozbrojenia każdej ze stron w miarę postępu w negocjacjach.

Kierowany partykularnymi korzyściami politycznymi, John Major, na początku 1996 roku, w obawie o stabilność swojego rządu, chcąc przypodobać się protestantom ogłosił, że zostaną przeprowadzone wybory do tymczasowego parlamentu Ulsteru. Katolicy z przyczyn obiektywnych nie mieli szans na uzyskanie satysfakcjonującego ich wyniku wyborczego (protestanci nadal stanowią większość w Irlandii Północnej), toteż Sinn Fein, jak również IRA, odrzuciły zdecydowanie propozycję brytyjskiego rządu.

Takie instrumentalne i krótkowzroczne podejście do polityki przez Johna Majora doprowadziło do klęski mozolnie budowanego procesu pokojowego; brytyjski premier zyskał w prawdzie przychylność protestantów, ale 9 lutego 1996 r. cierpliwość IRA wyczerpała się. Terrorysty zerwali bowiem trwające kilkanaście miesięcy zawieszenie broni i zdetonowali bombę, która naruszyła fundament najwyższego wówczas w Europie biurowca Canary Wharf. W zamachu (pomimo wcześniejszego ostrzeżenia o jego przeprowadzeniu ze strony IRA) zginęły 2 osoby a ponad 100 zostało rannych. Zamach wywołał oburzenie i postrach w Londynie.

W badaniach opinii przeprowadzonych dzień po zamachu, 63% respondentów uważało, że rząd powinien w dalszym ciągu pertraktować z terrorystami, natomiast

¹⁰ B. Bolechów, *Terroryzm...*, op. cit., s. 211

¹¹ Ibidem, s. 213

89% badanych potępiało bezapelacyjnie IRA za przerwanie procesu pokojowego.¹² Pod koniec kwietnia tego samego roku Irlandzka Armia Republikańska podłożyła bombę pod mostem Hammersmith w Londynie, jednak wada zapalnika spowodowała, że nie poczyniła ona wielkich szkód.

Latem 1996 roku, katolicka dzielnica Portadown, stała się areną walk pomiędzy uczestnikami dorocznego pochodu oranżystów, a katolikami przez dzielnicę, których wiodła trasa marszu protestantów, w wyniku zamieszek zginęła jedna osoba, a kilku policjantów odniosło obrażenia.

W 1997 roku odbyły się wybory parlamentarne, które zwyciężyli laburzyści, postrzegani jako bardziej ustępliwi i zdolni do kompromisu. Premierem Wielkiej Brytanii został Tony Blair, polityk młody i otwarty, który w przeciwieństwie do swych poprzedników z Partii Konserwatywnej nie zawdzięczał zwycięstwa w wyborach głosom unionistów. Sinn Fein odniosło sukces, zdobywając 16% głosów, a Gerry Adams i Martin McGuines zostali wbrew apelom premiera Irlandii postami, choć oczywiście nie złożyli przysięgi na wierność królowej.

21 lipca 1997 roku IRA ogłosiła nowy rozejm. W październiku rozpoczęto negocjacje w sprawie przyszłego samorządu Irlandii Północnej, stosunków Ulsteru z Irlandią i Londynu z Dublinem. W tym samym miesiącu IRA została za sprawą zabiegów politycznych wykreślona z listy organizacji terrorystycznych. publikowanej corocznie przez amerykański Departament Stanu, natomiast brytyjski premier uściskał dłoń lidera Sinn Fein po raz pierwszy od spotkania Loyda Georgea z Michaeliem Collinsem w 1921 roku, kiedy powstała Irlandia Północna.

Porozumienie Wielkopiątkowe

Bardzo istotnym etapem procesu pokojowego w Ulsterze stało się podpisanie w Wielki Piątek 10.04.1998 roku porozumienia zawierającego szereg uregulowań dotyczących statusu i instytucjonalnego kształtu prowincji. Do najważniejszych postanowień i deklaracji należały następujące:

- Irlandia Północna pozostanie częścią Zjednoczonego Królestwa, jednak jej mieszkańcy mają prawo do samostanowienia i jeśli w przyszłości skorzystają z niego, wyrażając wolę zjednoczenia z Republiką Irlandii, oba rządy będą respektować tę decyzję i uczynią kroki niezbędne do jej zrealizowania;
- Wszyscy mieszkańcy Irlandii Północnej mają przyrodzone prawo do samookreślenia się jako Irlandczycy lub Brytyjczycy; oba rządy będą respektować chęć zatrzymania brytyjskiego lub irlandzkiego obywatelstwa i nie będą go zmieniać w razie zmiany statusu prowincji;
- Republika Irlandii zobowiązuje się do zmiany konstytucyjnego zapisu o swoim zwierzchnictwie nad całą wyspą;¹³
- Wielka Brytania zniesie ustawę o rządzie Irlandii z 1920 roku;
- Powstanie Zgromadzenia Irlandii Północnej jako najwyższy organ władzy prowincji; złożone ze 108 członków wyłanianych w proporcjonalnych wyborach: decyzje w najistotniejszych sprawach muszą zostać zatwierdzone przez obie społeczności z osobna;

¹² B. Hoffman, *Oblicza Terroryzmu*. Warszawa 1999, s. 141

¹³ T. Moody, F.X. Marti, *Historia Irlandii*. Poznań 1998, s. 369

- Zgromadzenie powoła dwunastoosobową Radę Ministrów, dzieląc teki według metody d'Hondta, zgodnie z ilością miejsc w zgromadzeniu; na czele staną premier i jego zastępcy pochodzący z obu społeczności;
- Powołana zostanie Rada Północ-Południe złożona z przedstawicieli rządu Irlandii Północnej i Republiki Irlandii, będzie się ona zajmować sprawami wymagającymi współpracy obu części wyspy: kulturą, sportem, edukacją, rolnictwem, transportem, rybołówstwem, turystyką;
- Powołana zostanie Rada Wysp, złożona z przedstawicieli parlamentów lokalnych Irlandii Północnej, Szkocji, Walii, oraz parlamentu brytyjskiego i irlandzkiego, może ona ustalać wspólną politykę;
- Odbywać się będą spotkania na szczycie w ramach Brytyjsko-Irlandzkiej Konferencji Międzynarodowej;
- Uczestnicy zobowiązują się do użycia wszelkich możliwych środków, by w ciągu 2 lat doprowadzić do rozbrojenia wszystkich paramilitarnych organizacji;
- Skazani za terroryzm członkowie paramilitarnych organizacji, które przyjęły i organizują zawieszenie broni, otrzymają zmniejszenie kary o 2/3, większość z nich w ciągu 2 lat wyjdzie na wolność;
- Nastąpi reforma policji oraz systemu sądowego;
- W celu przeprowadzenia najtrudniejszych postanowień, takich jak reforma policji i wymiaru sprawiedliwości, amnestia więźniów skazanych za terroryzm, zostaną powołane specjalne, niezależne międzynarodowe komisje.¹⁴

Porozumienie miało wejść w życie po zatwierdzeniu przez przeprowadzone w Irlandii Północnej referendum, które odbyło się 22 maja 1998 roku. Ostatecznie, przedstawiciele katolickiej mniejszości oraz protestanckiej większości spotkali się przy stole negocjacyjnym. Główny polityk lojalistów, David Trimble, mimo manifestowanej niechęci, faktycznie zaakceptował Sinn Fein i przyjął porozumienie w zamian za zapewnienie, że status Ulsteru nie zmieni się bez zgody unionistów. Odpowiedzią protestantów na zapowiedź utworzenia ogólnoirlandzkiej Rady Północ-Południe, stała się Rada Wysp, mająca podkreślić związki prowincji z resztą Wielkiej Brytanii. Mimo to, porozumienie wywołało coraz większy rozdźwięk wśród unionistów.¹⁵ Ochotnicze Siły Lojalistyczne z jednej strony, a także radykalne odłamy IRA (RIRA, Continous IRA) z drugiej, nadal toczyły walkę zbrojną, niezadowolone z propozycji wynikających z rozmów pokojowych.

*Proszę, zagłosujcie za pokojem. Świat na was patrzy. Ja sam jako protestant irlandzkiego pochodzenia mówię wam: pomyślcie o przyszłości waszych dzieci. Nie możecie zmienić przeszłości, ale wszystko jest do zrobienia, jeżeli chodzi o przyszłość,*¹⁶ apelował do obu części Irlandii Bill Clinton. Rzecznikom układu zależało na co najmniej 70% poparciu, by postanowienia podjęte w Wielki Piątek uzyskały pełną legitymację i by potem przewaga twardogłowych w lokalnym parlamencie nie blokowała procesu decyzyjnego.¹⁷ W referendum mającym miejsce 22 maja 1998 roku, 71% ludności Ulsteru i 95% Republiki Irlandii

¹⁴ Ibidem

¹⁵ W. Malendowski, (red.) *Spory i konflikty międzynarodowe, aspekty prawne i polityczne*. Wrocław 1999, s. 252

¹⁶ „Gazeta Wyborcza” z 21.05.1998 r.

¹⁷ W. Malendowski, (red.) *Spory i konflikty...* op. cit., s. 252

wypowiedziało się za pokojem. W dalszym ciągu nie rozwiązano kwestii rozbrojenia IRA. Taki stan rzeczy odpowiadał terrorystom, którzy nadal dysponowali pokaźnym arsenałem w odwodzie.

W lipcu 1998 roku doszło do podpalenia dziesięciu katolickich kościołów w czterech hrabstwach Ulsteru, nasilały się podpalenia katolickich i protestanckich budynków, dopiero tragiczne wydarzenie, jakim była spowodowana zamachem bombowym śmierć trzech chłopców, zakończyło zamieszki.

Uspokojenie sytuacji na ulicach umożliwiło działania służące wyłonieniu nowego rządu w Ulsterze, impas wynikał z faktu, że unioniści nie zgadzali się na włączenie do egzekutywy przedstawicieli Sinn Fein, zanim ci nie nakłonią IRA do rozbrojenia.¹⁸ Z kolei Sinn Fein nie zgadzała się na traktowanie oddania swych arsenałów, jako pierwszego z warunków rozbrojenia uzasadniając, że występuje on w tej formie porozumienia. Kontrargumentem unionistów był list premiera Tony Blaira do Davida Trimble'a, stwierdzający potrzebę natychmiastowego rozpoczęcia rozbrojenia.¹⁹

Po kilku nieudanych próbach stworzenia rządu przez polityków z Ulsteru, inicjatywę przejęli premierzy Wielkiej Brytanii i Irlandii, 1 kwietnia podpisali oni wspólną deklarację zawierającą kolejne etapy rozwiązania konfliktu. W połowie kwietnia zawieszono negocjacje. Chodziło o umożliwienie Sekretarzowi Stanu ds. Irlandii Północnej sformułowania składu przyszłego rządu zgodnie z systemem wyborczym d'Hondta. Następnie partie miały wyłonić kandydatów na poszczególne stanowiska. Nowy rząd Ulsteru nie powinien jednak rozpocząć pracy przed zakończeniem kolejnego etapu procesu pokojowego, chodziło bowiem o przeprowadzenie w ciągu miesiąca wspólnego aktu pojednania. Po tym symbolicznym akcie, władzę przejmie egzekutywa północnoirlandzka.²⁰ Rzeczą istotną dla rozwiązania zasadniczego problemu było jasne stanowisko obu premierów w kwestii udziału Sinn Fein w rządzie. Partia wejść miała do niego tylko w przypadku nakłonienia IRA do częściowego rozbrojenia.

Celem deklaracji było wypracowanie kompromisu i pogodzenie stron konfliktu. Ważny element stanowił nacisk na nie określanie rozbrojenia jako „wstępnego warunku” powołania rządu oraz na jego dobrowolność, by oddanie broni nie mogło być interpretowane przez kogokolwiek jako kapitulacja.²¹ Okazało się to mimo wszystko niezadowolające. Sinn Fein, Postępową Partia Unionistyczna i Koalicja Kobiet odrzuciły deklarację.²² Zatwierdzona w dniu 22.05.1998 r. umowa nie dała pełnej satysfakcji żadnej ze stron.

Porozumienie Wielkopiątkowe było rozwiązaniem kompromisowym. Sukces tego kompromisu polegał na tym, że zarówno jedna jak i druga strona konfliktu uzyskały pewną korzyść. Protestanci taką, że Ulster nadal pozostaje pod kontrolą Londynu, katolicy, że będą traktowani jako pełnoprawny partner w rozmowach o przyszłości prowincji, co nie było oczywiste biorąc pod uwagę spory bagaż negatywnych doświadczeń na przestrzeni wielu lat konfliktu. Zbyt idealistycznym i naiwnym byłoby oczekiwać od trwających zaledwie kilkanaście miesięcy negocjacji pokojowych rozwiązania konfliktu, którego źródła sięgają dziesiątki lat

¹⁸ Ibidem

¹⁹ Ibidem

²⁰ D. Rosiak, *Sklejanie Irlandii*, (w:) „Tygodnik Powszechny” z 18.04.1999 r.

²¹ W. Malendowski, (red.) *Spory i konflikty...* op. cit., s. 252

²² Ibidem

wstecz.²³ Zawarte w Porozumieniu Wielkopiątkowym uzgodnienia pozostają więc najlepszymi z możliwych do osiągnięcia w Irlandii Północnej końca XX wieku kreując nową rzeczywistość Irlandii.²⁴

Porozumienie Wielkopiątkowe było przykładem kompromisu dwóch rządów niepodległych krajów. Wielka Brytania zdecydowała się na zniesienie ustawy z 1920 roku o rządzie Irlandii, natomiast Irlandia na zmianę konstytucji, z której wyłączono zapis o zwierzchnictwie tego państwa nad całą wyspą. Z jednej strony gwarantuje ono, że związek Ulsteru z Wielką Brytanią nie zostanie zerwany bez zgody większości, z drugiej uznaje odrębność narodową mieszkańców Ulsteru czujących się Irlandczykami.²⁵

Porozumienie Wielkopiątkowe było bardzo istotnym elementem działań pokojowych, które zaprojektowano nie jako doraźne rozwiązanie, ale jako umocowany prawnie trzon przyszłych działań służących stopniowemu wygasaniu konfliktu w Ulsterze. Irlandia Północna zyskała większą możliwość samostanowienia, niż miało to miejsce do tej pory, jednak po obydwu stronach konfliktu nadal nastroje nie wskazywały na szybkie osiągnięcie kompromisów w kwestiach zasadniczych. Dlatego też siły radykalne nadal prowadziły działalność wywrotową. Szerokim echem odbił się zamach w Omagh, w którym zginęło 31 osób, a ponad 200 odniosło rany (wśród poszkodowanych znaleźli się zarówno katolicy, jak i protestanci).

Pod koniec 1999 roku zakończył się trwający niemal 30 lat okres rządów brytyjskich w Irlandii Północnej. Parlament brytyjski przegłosował rezolucję, której skutkiem stało się przekazanie władzy w Ulsterze katolikom i protestantom. Mieli oni teraz stworzyć dziesięcioosobowy rząd, w skład którego wejść musieli ministrowie reprezentujący obydwie strony konfliktu. Unionista, David Trimble, został pierwszym ministrem rządu (*First Minister*), jego zastępcą ze strony katolików natomiast Seamus Mallon. (*Deputy First Minister*). W tym samym czasie Republika Irlandii zrzekła się roszczeń do Irlandii Północnej. Pozytywnym sygnałem było także wyznaczenie przez IRA swego reprezentanta w komisji rozbrojeniowej. Premierem Ulsteru został David Trimble.

Od rozbrojenia do deklaracji z St. Andrews.

Kolejny poważny kryzys w procesie pokojowym nastąpił w lutym 2000 roku, gdy rząd brytyjski zawiesił działalność lokalnego rządu Ulsteru po 72 dniach jego istnienia.²⁶ IRA zareagowała oświadczeniem o zaprzestaniu współpracy z międzynarodową komisją rozbrojeniową. Gdy jednak w maju 2000 r. premierzy, Tony Blair i Bertie Ahern, przedstawili nowy plan rozbrojeniowy, zakładający pozbycie się broni przez IRA do czerwca 2001 roku, ugrupowanie zdecydowało się po raz pierwszy w historii wpuścić do swych tajnych arsenałów międzynarodowych obserwatorów, co otworzyło drogę do nowej fazy procesu pokojowego.²⁷ Nie zadeklarowano co prawda, iż broń zostanie zniszczona, lecz ma ona zostać trwale wycofana z użycia, pozostając na zawsze w kryjówkach IRA, dostępnych dla

²³ M. Tarasińska, *Konflikt w Irlandii Północnej* <http://tolerancja.pl/?irlandzkie-pojednanie,244>, *tolerancja.pl*

²⁴ Ibidem

²⁵ W. Malendowski, (red.) *Spory i konflikty...* op. cit., s. 252, 256

²⁶ B. Bolechów, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym*. Toruń 2002, s. 219

²⁷ Ibidem

inspektorów komisji.²⁸ Przedstawiciele trzech głównych partii politycznych Irlandii Płn. – unioniści (protestanci), republikanie Sinn Fein (politycznego skrzydła IRA) i nacjonałiści z umiarkowanej Socjaldemokratycznej Partii Pracy – nie zdołali się porozumieć w sprawie wspólnych propozycji premierów Wielkiej Brytanii i Irlandii, Tony Blaira i Bertie Ahern'a, dotyczących najbardziej spornych kwestii.²⁹ Żadna z partii nie poparła propozycji zwanych „pakietem ostatniej szansy”, a unioniści uznali inicjatywę IRA w sprawie rozbrojenia za spóźnioną i niewystarczającą.³⁰ IRA zadeklarowała gotowość rozbrojenia, ale bez podania kalendarza oraz procedury, pakiet dotyczył też demilitaryzacji prowincji, reformy policji, amnestii, zadośćuczynienia katolikom za krzywdy z przeszłości, roli autonomicznych instytucji.³¹

W obliczu problemów z uzyskaniem deklaracji ze strony IRA, iż złoży ona swoje arsenały, w lipcu 2001 roku David Trimble zrezygnował z pełnionej funkcji, a w październiku 2001 roku pozostali trzej ministrowie z UUP opuścili rząd. W obliczu zagrożenia przedterminowymi wyborami i narastającą presją społeczno-polityczną, Sinn Fain zmusiła Irlandzką Armię Republikańską do rozpoczęcia demilitaryzacji swych oddziałów. Równoległe do procesu pokojowego, część IRA prowadziła działania przygotowawcze do kolejnych akcji terrorystycznych. W sierpniu 2001 roku ważni członkowie tej organizacji zostali aresztowani w Kolumbii i oskarżeni o testowanie bomb o dużej sile rażenia, które miały być zastosowane w planowanych w Ulsterze zamachach. Pod koniec 2001 roku, Zgromadzenie Północnoirlandzkie wznowiło obrady, pierwszym ministrem (premierem) ponownie został wybrany David Trimble.

W 2002 roku wyszły na jaw działania wywiadowcze IRA, których celem było prowadzenie walki zbrojnej przeciwko okupacji brytyjskiej przy wykorzystaniu zdobytych informacji wywiadu brytyjskiego. Brytyjczycy kolejny raz zdecydowali o tymczasowym zawieszeniu rządu ulsterskiego. W 2003 roku odbyły się kolejne wybory.

W roku 2004 doszło do spektakularnego napadu na bank w Belfaście, podczas którego skradziono 22 mln funtów, sprawców nie wykryto do dziś, jednak poszlaki wskazują na udział w akcji IRA, która być może przeznaczyła pieniądze z rabunku nie tylko na emerytury dla swych bojowników ale przede wszystkim na zakup nowej broni, co może nie dziwić w obliczu faktu, iż protestanckie siły paramilitarne nadal nie zostały poddane rozbrojeniu, w związku z czym poczucie zagrożenia wśród katolików nadal istnieje i jest odczuwalne. Wprawdzie graniczono marsze oranżystów, jednak nadal każdego roku w demonstracyjny sposób protestanci maszerują triumfalnie przez dzielnice katolickie, co z pewnością nie służy wygaszaniu resentymentów po obu stronach barykady.

Każde ustępstwo na rzecz procesu pokojowego, zarówno po stronie republikanów jak i w obozie lojalistów, było krytykowane a często spotykało się z ostrą reakcją najbardziej radykalnych działaczy politycznych oraz terrorystów po obydwu stronach barykady. Wydaje się jednak, że trzon IRA, jak i decydencki w szeregach bojówek protestanckich zaczynali z czasem rozumieć, że działania

²⁸ Ibidem

²⁹ *Rząd Ulsteru zawieszony*, Radio RMF FM, 10.08.2001, <http://www.rmf24.pl/fakty/polska/news-rzad-ulsteru-zawieszony,nld,131432>

³⁰ Ibidem

³¹ Ibidem

siłowe nie pozwolą na ostateczne zwycięstwo w konflikcie. Potrzebne było stopniowe dojrzewanie świadomości, że jest czas na rozmowy, choć zmiana mentalności nie oznaczała automatycznie redukcji wzajemnego braku zaufania.

Wydaje się, że kwestia rozbrojenia IRA służyła protestantom w dużym stopniu za dogodny pretekst powstrzymywania zmian w Ulsterze. Obawiali się oni bowiem, że wyższy przyrost demograficzny wśród katolików pozbawi ich większości w prowincji, co w perspektywie referendum dotyczącego zjednoczenia Irlandii postawiłoby ich na straconej pozycji. Katolicy z kolei uważają Ulster za twój pozbawiony racji bytu, a obecność brytyjskiego wojska i administracji za okupację.

Ten liczący sobie setki lat permanentny konflikt jest bardzo silnie zakorzeniony w świadomości wszystkich pokoleń, zarówno wśród katolików jak i protestantów. Dotyczy tak samo robotników, rolników jak i szeroko rozumianej elity inteligenckiej. Pomimo powszechnej opinii, jakoby konflikt w Irlandii Północnej był konfliktem stricte religijnym, należy z całą stanowczością powiedzieć, że w ostatnich kilkunastu latach nie jest on w żaden sposób podgrzewany, czy zaogniany przez Kościół katolicki i Kościoły protestanckie. Wręcz przeciwnie, od wielu lat obydwie Kościoły aktywnie działają na rzecz pojednania i przebaczenia. Zarówno Kościół katolicki, jak i Kościół protestancki włączają się czynnie w próby rozwiązania konfliktu, organizując grupy, akcje i ośrodki działające na rzecz pojednania. Każda ze stron jest w stanie odwołać się do własnej tradycji religijnej, dysponującej treścią i bogatą symboliką pojednania, przebaczenia, pokoju i uzdrowienia.³²

Przebieg procesu pokojowego w Ulsterze w latach 90-tych wskazuje na fakt, iż w systemie prawa międzynarodowego istnieją odpowiednie mechanizmy, które pozwalają wpływać społeczności międzynarodowej na umiędzynarodowione konflikty o charakterze wewnętrznym. Jednak, aby działania mediacyjne i negocjacje prawnomiędzynarodowe miały odnosić zamierzony efekt, niezbędne jest wsparcie ich nie tylko ze strony organizacji międzynarodowych, ale także ze strony silnych pod względem ekonomicznym i militarnym państw mających na czele charyzmatycznych przywódców, stanowiących autorytet. Takim państwem w przypadku konfliktu ulsterskiego były Stany Zjednoczone pod przewodnictwem Billa Clintona, który w sposób wzorowy połączył własną kampanię wyborczą z mediacją w bilateralnym sporze na starym kontynencie, uzyskując w ten sposób przy okazji cenne głosy wyborcze wielomilionowej mniejszości irlandzkiej w USA. Ważnym czynnikiem ułatwiającym porozumienie było osobiste zaangażowanie socjaldemokratycznego premiera Tony Blaira w proces negocjacyjny pomiędzy stronami konfliktu.

W nowe tysiąclecie Irlandia Północna weszła z nadzieją na rozwój zarówno społeczny, jak i gospodarczy, po wielu latach stagnacji inwestycyjnej zaczęły pojawiać się w Ulsterze nowe przedsiębiorstwa i rozkwita rynek usług. Dzięki nowym inwestorom zagranicznym z USA, ale także z Wielkiej Brytanii powstało wiele nowych miejsc pracy. Z uwagi na fakt atrakcyjnych ulg podatkowych dla inwestorów, region Ulsteru rozwijał się relatywnie dobrze pod względem gospodarczym w ostatnich latach. Jednak wciąż średnia pensja

³² A. Sarnacki, *Skłóceni sąsiedzi*, Czytelnia Opoka, <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/P/PS/msarnacki.html>

mieszkańca Irlandii Północnej jest niższa niż wynagrodzenia Anglika, czy Irlandczyka z południa wyspy.

Kolejnym istotnym etapem procesu pokojowego w Irlandii Północnej było podpisanie porozumienia z St. Andrews. W październiku 2006 roku, w tej szkockiej miejscowości, odbyły się trzydniowe rozmowy, w których uczestniczyli przedstawiciele rządu brytyjskiego oraz rządu Irlandii Północnej, a także reprezentacja najważniejszych partii politycznych Ulsteru, na czele z Demokratyczną Partią Unionistów oraz Sinn Féin. Głównym celem negocjacji było doprowadzenie do ponownego przekazania politykom z Ulsteru władzy nad Irlandią Północną przez Brytyjczyków. Jednym z załączników do porozumienia był precyzyjnie sformułowany harmonogram działań, który wymagał kompromisu ze strony zarówno protestantów jak i katolików.

Harmonogram przewidywał następujące terminy i warunki przekazania władzy:

- Do 10 listopada 2006 roku strony muszą zaakceptować dokument i spotkać się celem zaproponowania nowego premiera i wicepremiera Ulsteru;
- Wybory bądź referendum powinno odbyć się tym samym w połowie marca 2007 roku, w przeciwnym razie rządy Wielkiej Brytanii oraz Irlandii podejmą stosowne decyzje ponad głowami polityków z Ulsteru.

Porozumienie zawierało także zapis o tzw. Trudnych problemach, które rozwiązać powinni przedstawiciele wiodących partii politycznych w Irlandii Północnej w celu realizacji harmonogramu. Chodziło o następujące kwestie:

- Policja, (sprawa najbardziej kontrowersyjna dla Sinn Féin). Wszystkie strony musiały wyrazić zgodę na wsparcie służb policyjnych w Irlandii Północnej – następcy Royal Ulster Constabulary, która była postrzegana przez katolików jako probrytyjska. Do policji mieli wstępować w większej mierze właśnie katolicy, a docelowo kontrolę nad nową policją miały sprawować rząd Ulsteru już od 2008 roku;
- Zmiana w sposobie funkcjonowania rządu i administracji, powołanie premiera i wicepremiera (reprezentujących obydwie strony);
- Prawa człowieka, obejmujące obszary wiejskie i miejskie, zmniejszanie nędzy i niedostatku, ochrona języka irlandzkiego, zmiana polityki związanej z nadzorem nad paradami, reintegracji byłych więźniów;
- Finanse, obietnica spotkania z Gordonem Brownem w celu omówienia finansowania Irlandii Północnej, współpracy gospodarczej oraz kwestia ograniczenia przez brytyjski rząd odpowiednika lokalnych podatków w Ulsterze.

Kwestie ewentualnego sukcesu polegającego na akceptacji warunków porozumienia z St. Andrews zależały przede wszystkim od dwóch najsilniejszych partii politycznych Irlandii Północnej, czyli w tamtym czasie od Demokratycznych Unionistów oraz od Sinn Féin.

Radykalna IRA i perspektywa referendum

Intensywne działania polityczne nie skłoniły jednak do zaprzestania ataków terrorystycznych radykalnego odłamu Irlandzkiej Armii Republikańskiej, tzw. Real IRA (RIRA, Prawdziwa IRA), która jest dziś według szacunków organizacją skupiającą około 150 aktywnych członków. W myśl przepisów prawa

obowiązującego w Wielkiej Brytanii i Irlandii, RIRA stanowi organizację nielegalną, za członkostwo w której przewidziano karę do 10 lat pozbawienie wolności. Rząd Stanów Zjednoczonych umieścił RIRA na liście zagranicznych organizacji terrorystycznych,³³ tym samym zobowiązując się do zamrożenia amerykańskich kont osób podejrzanych o członkostwo i współpracę z tą organizacją. Amerykanie zobligowali się także do nie wystawiania wiz wjazdowych tym osobom.

Pomimo permanentnej inwigilacji członków RIRA przez brytyjskie służby specjalne, organizacja ta stara się zwiększać swoje arsenały. W 2006 roku kilku członków RIRA aresztowano za próbę przeprowadzenia transakcji zakupu we Francji karabinów maszynowych oraz materiałów wybuchowych (Semtex, C-4, SAM-7, AK-47S, wyrzutnie rakiet i ciężkie karabiny maszynowe, karabiny snajperskie, pistolety z tłumikami i wyrzutnie przeciwpancerne). Cztery lata później skazano dwóch członków RIRA za nielegalną próbę nabycia broni oraz udostępnienie nieruchomości w Portugalii celem prowadzenia działalności terrorystycznej.

Od 2007 roku rozłamowcy z Irlandzkiej Armii Republikańskiej (RIRA) próbowali dokonać kilku zamachów, umieszczając bomby pod prywatnymi samochodami policjantów. Większość nie wybuchła, choć w zamachach z maja 2008 r. i stycznia 2010 r. dwóch policjantów straciło nogi.³⁴

W marcu 2008 roku policjant na służbie został wciągnięty w zasadzkę i zastrzelony. Do odpowiedzialności przyznała się rozłamowa grupa CIRA (tzw. Continuity IRA –Kontynuacja IRA).³⁵

W roku 2010, członek RIRA, dzięki działaniom operacyjnym MI5, został skazany za próbę nielegalnego nabycia na Litwie broni, która miała być używana do zamachów w Londynie. Członek organizacji, Michael Campbell, został potajemnie sfilmowany podczas testu broni na jednej z wsi litewskich, a niektóre z jego prywatnych rozmów były na podsłuchu. Z jednej z rozmów wynikało, że chce on użyć broni przeciwko Brytyjczykom. Udaremnienie próby nielegalnego przetrzymania broni na wyspy, Sekretarz Stanu Irlandii Północnej Owen Paterson skwitował słowami: *To kolejny świetny przykład tego, co może pochodzić z wysokiego poziomu współpracy pomiędzy państwami w Europie i poza nią w walce z terroryzmem.*³⁶ *Nie mam wątpliwości, że zadaliśmy poważny cios RIRA, ale nie spoczniemy na laurach, i nadal będziemy robić wszystko, co możemy aby pokonać tych, którzy są wrogami społeczności w Wielkiej Brytanii.*³⁷ Spawa przemytu broni naświetliła możliwe związki zatrzymanego ze sprawą zamachu bombowego z 1998 roku Omagh, w którym zginęło 31 osób a ponad 200 zostało rannych.

W styczniu 2010 roku, w Ulsterze, doszło do skandalu obyczajowego, gdy wyszło na jaw, że sześćdziesięcioletnia żona premiera autonomicznego rządu, Petera Robinsona, Iris, usiłowała popełnić samobójstwo po tym, jak przyznała się do romansu z dwudziestoletnim katolikiem.³⁸ Co gorsza, ta deputowana

³³ FTO (Foreign Terrorist Organizations) U.S. Department of State
<http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>

³⁴ IRA znów zaatakowała! Policjant zginął w zamachu (w:) „Dziennik” z 02.04.2011 r., PAP

³⁵ Ibidem

³⁶ Real IRA's Michael Campbell found guilty after MI5 sting, 21.10.2011. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-15388614>

³⁷ Ibidem

³⁸ <http://www.presseurop.eu/pl/content/news-brief-cover/166561-skandalistka-iris-robinson>

do parlamentu w Westminster oraz posłanka Zgromadzenia Irlandii Północnej w Stormont, wykorzystwała swoje wpływy, by ułatwić kochankowi zdobycie 55 tysięcy funtów pożyczki na założenie firmy. Skandal osłabił pozycję polityczną Robinsona, który podał się do dymisji.³⁹ Skandal miał wpływ na zablokowanie rozmów Sinn Féin z DUP, których celem była decentralizacji uprawnień policji w regionie.⁴⁰

W 2011 roku, terroryści z CIRA, podłożyli ładunek wybuchowy pod samochodem 25-letniego policjanta Północnoirlandzkiej Służby Policyjnej (PSNI), który zginął na miejscu. Zamach przeprowadzono kolejny raz w Omagh. Celem miało być ostrzeżenie dla katolików z Irlandii Północnej, aby nie wstępowali do PSNI. Zamach ten spotkał się z potępieniem ze strony polityków Sinn Féin.

W maju tego samego roku, w obliczu planowanej wizyty królowej Zjednoczonego Królestwa w Irlandii Północnej, policja zlokalizowała oraz zneutralizowała kilka ładunków wybuchowych, które miały służyć do zamachu na parę królewską. Jeden z większych ładunków umieszczono w autobusie niedaleko Dublina, gdzie przylecieć miała głowa państwa. W obawie przed zamachem, do zabezpieczenia wizyty wyznaczono 8 tys. policjantów oraz ponad 2 tys. żołnierzy.

Wydaje się, że szanse na zjednoczenie Irlandii są dość realne, co jest dużą zasługą wieloletnich działań politycznych po obydwu stronach konfliktu. Ostatni kryzys finansowy, jaki dotknął gospodarkę celtyckiego tygrysa, może jednak nieco ostudzić zapalę optymistów. Jeszcze kilkanaście lat temu poziom życia w Irlandii Północnej nie odbiegał od poziomu życia w Wielkiej Brytanii, tym samym był on wyższy niż w południowej części Irlandii.

W wyniku dynamicznego rozwoju gospodarczego na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat, proporcje się odwróciły. W 2010 roku zarobki statystycznego Brytyjczyka wynosiły 397 funtów tygodniowo, podczas, gdy zarobki przeciętnego mieszkańca Irlandii Północnej opiewały na kwotę 357 funtów. Irlandczycy zarabiali natomiast w przeliczeniu aż 532 funty tygodniowo. Obecny od kilku lat kryzys gospodarczy na południu wyspy nieco zredukował te różnice płacowe. Według głosów sceptyków, wynik potencjalnego referendum może w chwili obecnej niczego niż zmienić. Wielu mieszkańców Irlandii Północnej korzysta bowiem z bezpłatnej opieki medycznej oraz atrakcyjnych świadczeń socjalnych, jaki zapewnia im Londyn. Rząd brytyjski jest także bardzo ważnym pracodawcą w Północnej Irlandii. Od lat wpompowuje on w utrzymanie Ulsteru spore kwoty, ostatnio mówi się nawet o 51 mln funtów, które mają trafić do Irlandii Północnej przez najbliższe 10 lat. Perspektywa przyłączenia się Ulsteru do południowej części wyspy w obliczu poważnego kryzysu gospodarczego na południu staje się dla niektórych w ostatnim czasie nieco mniej atrakcyjna, niż jeszcze kilka lat temu, gdy gospodarka Irlandii kwitła. Sprawą kluczową w kwestii przeprowadzenia referendum jest stanowisko Brytyjczyków, którzy jak się wydaje słusznie, obawiają się, że zjednoczenie Irlandii może okazać się istotnym sygnałem do zdynamizowania działań separatystycznych Szkocji i Walii.

Mimo wszystko, w styczniu 2012 roku, obecny lider Sinn Féin Martin McGuinness zadeklarował, że członkowie jego partii opowiedzieli się za

³⁹ Ibidem

⁴⁰ Iris Robinson thrown out of DUP after Kirk McCambley revelations (w:) „Belfast Telegraph”. 09.01.2010 r.

referendum, które w ich opinii powinno odbyć się po najbliższych wyborach do zgromadzenia Irlandii Północnej, zaplanowanych na 2016 rok. Dopuszczają oni inne terminy, jednak nie później niż w 2021 roku.⁴¹ Rok 2016 jest ważny dla irlandzkich nacjonalistów, ponieważ w roku tym mija setna rocznica powstania ludowego przeciwko brytyjskiej władzy, (Szkoci także myślą o własnym referendum w sprawie niepodległości i chcą je przeprowadzić jeszcze nawet w 2014 roku, czyli w 700-lecie swego triumfu nad Anglią).

Sprawa wyniku referendum jest póki co sprawą otwartą. Według szacunków demograficznych, w najbliższych latach liczba katolików zamieszkujących Ulster przekroczy liczbę protestantów, tym samym staną się oni po raz pierwszy w historii większością na tym terenie, co może okazać się niezwykle istotne w kontekście wyników referendum, pod warunkiem, że zostanie ono przeprowadzone właśnie za kilka lat. W związku z tym, Sinn Fein, wbrew deklaracjom nie spieszy się z nadto z terminem głosowania.

Biorąc pod uwagę czynniki polityczne i demograficzne, wydaje się, że po wielu latach zapiekłej religijnej i narodowej wrogości, między panującymi w prowincji protestanckimi brytyjskimi osadnikami i ciemiężonymi przez nich miejscowymi katolikami irlandzkimi, po 30-letniej wojnie domowej, która pochłonęła 3700 ofiar, po dziesięcioleciach terroru bojówek katolickich i protestanckich oraz po kilkunastu latach niemal beznadziejnych rokowań wymuszanych przez Londyn i Dublin, nadszedł czas, by stało się to, co niebawem zmieni historię Ulsteru i całej Irlandii.⁴²

W 2021 roku minie setna rocznica podziału wyspy na niepodległą Republikę Irlandii oraz kontrolowany przez Londyn Ulster. Dziś, jak nigdy dotąd, pomimo ciągłej aktywności rozłamowców z IRA, pojawiła się realna szansa na zjednoczenie Irlandii po 100 latach okupacji brytyjskiej. Dlatego właśnie 2021 rok wydaje się idealnym terminem do przeprowadzenia referendum niepodległościowego.

Streszczenie

Autor artykułu sięga do wieloletniego konfliktu w Irlandii Północnej, opisuje ostatnie dwadzieścia lat (1993-2012) ścierania się katolików i protestantów w Ulsterze. Według Klimka, zasadniczym punktem zwrotnym w historii konfliktu, od którego rozpoczął się proces pokojowy, była deklaracja z Downing Street z grudnia 1993 roku. Od tego momentu miało miejsce wiele ważnych wydarzeń związanych z dążeniem do pokojowego rozwiązania konfliktu – wśród nich autor tekstu przywołuje między innymi pierwszą od 1926 roku rozmowę premiera Irlandii z reprezentantem IRA. Istotną rolę w ostatnim dwudziestoleciu miał też rozejm z 13 października 1994 roku, ogłoszony przez najaktywniejsze ugrupowania terrorystów protestanckich. Rafał Klimek, w swoim artykule, skupia się też na trudnym procesie rozbrojenia Irlandzkiej Armii Republikańskiej, który był jednym z kluczowych tematów procesu pokojowego. W tekście przywołane są też dramatyczne wydarzenia z minionego dwudziestolecia, jak chociażby zamach na biurowiec Canary Wharf z 9 lutego 1996 roku. W ten sposób IRA zerwała trwające kilkanaście miesięcy zawieszenie broni. Kluczowych momentów w procesie pokojowym w latach 1993-2012 było dużo więcej, Klimek opisuje między innymi

⁴¹ Sinn Fein wants referendum on Irish unification, Carmel Crimmins, (w:) „National Post”, 30.01.2012 r.

⁴² Maciej Stasiński, *Irlandia Północna ma pierwszy w dziejach samorząd protestancko-katolicki* (w:) „Gazeta Wyborcza”. 08.05.2007 r.

też Porozumienie Wielkopiątkowe z 10 kwietnia 1998 r., napad na bank w Belfaście w 2004 roku i porozumienie z St. Andrews z 2006 r. Autor artykułu bardzo szczegółowo pokazuje, jak w minionym dwudziestoleciu zmieniła się władza na terenie Irlandii Północnej. Sytuacja nadal jest trudna, a najlepiej pokazują to zamachy, które również w ostatnich latach zbierały krwawe żniwo. Autor artykułu zauważa jednak, że coraz bliższe jest zakończenie konfliktu w Irlandii Północnej. Klimek przewiduje, że niedługo dojdzie do referendum w sprawie połączenia Irlandii z Irlandią Południową. Według autora czas działa na korzyść Irlandczyków (w Ulsterze powinno przybywać katolików), a więc bardzo prawdopodobne jest to, że Irlandia Północna oddzieli się od Wielkiej Brytanii i przyłączy do Irlandii. Jako realną datę tego referendum Klimek podaje rok 2021, czyli stulecie podziału tej wyspy na Republikę Irlandii i kontrolowany przez Londyn Ulster.

Summary

The author of this article reaches to a many years long conflict in the Northern Ireland and describes the last twenty years (1993-2012) of frictions between Catholics and Protestants in Ulster. According to Klimek, a major turning point in the history of the conflict, from which a peace process has begun, was the declaration from Downing Street in December 1993. From this moment on, many important events connected to the attempts at a peaceful resolution of the conflict took place – the author reminds, among others, the first conversation since 1926 between the Prime Minister of Ireland and a representative of IRA. A crucial role in the last twenty years was played by the armistice on October 13, 1994, announced by the most active groups of Protestant terrorists. Rafał Klimek focuses in his article on a difficult process of a disarmament of the Irish Republican Army which was one of the key topics of the peace process. The text also describes dramatic events from the last twenty years, including the attack on the office building in Canary Wharf on February 9, 1996. With this, IRA broke lasting for several months armistice. There were many more key moments in the peace process in the years 1993-2012; Klimek describes, among others, the Good Friday Agreement from April 10, 1998, a bank robbery in Belfast in 2004 and St. Andrews agreement from 2006. The author of the article shows in great detail how the authorities have been changing in the last twenty years on the territory of the Northern Ireland. The situation is still difficult which is best shown by the attacks which took their bloody toll also in the last few years. However, the author of the article notices that the end of the conflict in the Northern Ireland is near. Klimek predicts that soon a referendum will take place on connecting the Northern Ireland and the Republic of Ireland. According to the author, time is on the side of the Irish (there should be more and more Catholics in Ulster) so it is very likely that the Northern Ireland will separate from the Great Britain and will join the Republic of Ireland. As a feasible date for such referendum Klimek proposes 2021 which will mark one hundred anniversary of dividing this island to the Republic of Ireland and controlled by London, Ulster.